

Bankin og samfelagið

Oddagrein

Í vikuni varð roknskaparársritið hjá Føroya Banka fyrri 1994 lagt fram. Tað visir, at hesin stóri og einasti bankin í landinum, hevði eitt gott ár og at tað nú eftir øllum at døma er farið at ganga tann rætta vegin aftur - eftir tey stóru bankaskráðlini. Hetta fegnast vit øll um. Eisini vóna vit, at betraða støða bankans fer at hava avsmittandi ávirkan á alt samfelagið.

MEN um somu tíð, sum vit ásanna, at tað nú er farið at ganga tann rætta vegin hjá bankanum, eru vit eisini noydd til at sanna, at stóran í samfelagnum er alt annað enn góð. Tað kann vera, at tað á pappirinum í bankanum og í hagtølum hjá Landsbankanum sær gott út, nú eisini skuldin minkar. Men hvussu ávirkar henda positiva gongd tann einstaka føroying-in, ta einstøku familjuna her á landi kundi hóskandi verið spurt! Minkar fólkaflytingin, hava fólk lættari við at fáa endarnar at rækka saman og eru arbeiði til tey!

TAD er ikki ætlan okkara at vera negativir. Sjálvandi fegnast vit um, at tað gongur væl onkunstaðni - um ikki annað so á pappirinum. Men einki samfelag er til uttan fólk, menniskju. Og spurningurin er, um positiva gongdin, sum her er umrødd, hevur børt og fer at bota um umstøðurnar hjá tí einstaka!

VIT lova okkum at ivast. Tí flytingin heldur fram, fólkatalið minkar, arbeiðsloysi er framvegis høgt, skatturin er himmalhøgur osfr. Summa summarar: tað er í mongum førum vónleyst at vera føroyingur í dag. Tey, sum hava arbeiði, megu knokla so nógv, at fólkaheldin er í vanda sum ein lækni málbar seg. Á Landssjúkrahúsinum t.d. er so nógv spart millum vanliga slittfólkið, at tað í mongum førum er kaoslíknandi støða har. Hetta siggja vit ikki í vøkru tølunum frá Føroya Banka.

SJÁLVANDI skal ein banki kunna tjena pengar við at seta pengar í útlandsk virðisbrøv. Og tá banki hevur avsett hundrættals mill. upp á sethús - og hesi kortini ikki fara - tá ber eisini til at vísa á gott úrslit. Men álvaratos - er hetta primera uppgávan hjá einum banka? Hevur hann ikki eisini aðrar lívstýðandi funktiónir so sum at vera tilreiðar at vága pening, sum kann fáa vinnulívið í gongd? Sjálvsagt ikki ala 80-íni. Men er Føroya Banki ikki í veruleikanum farin burtur frá bankafunktiónini og til at virka sum eitt kreditinstitut! Var hann veruliga hugaður fyrri at virka meira sum banki, tá hevði hann eisini verið meira villugur til at vága pengar í vinnulívið. At nú Framtaksgrunnurin kemur at virka er gott, men skal hann bara vera koddur hjá bankanum, tá er lítið vunnið. Lítil ella eingin dugur er í, at bankakervið er intakt, um samfelagið syndrast.

Sosialurin

viðmerking

Javnaðarflokkurin og Almennastovan

Í Sosialinum leygardagin 04. febr. hevur Jóannes Eidesgaard viðmerking til undirritaða og Verkamannafylkingina.

Jóannes Eidesgaard staðfestir m.a. í viðmerkingini, at Javnaðarflokkurin hevur eina ávísu traditión at umsitast almannamarknaðarmál. Javnaðarflokkurin á tí eisini metast at hava ábyrgd av, hvussu vónalig tryggin er hjá teimum, id eru harðast rakt av kreppuni. Javnaðarflokkurin hevur sitið í Tinganesi seinastu nógvu árin og hevur gjørt tað møgulegt hjá kapitalistum og spekulantum at stinga almennan stuðul í egnan luma. Tey, sum í dag skulu gjalda fyrri hetta gildið, vóru ongantíð boðin við í gildið, og ongan bata hava hesi merkt av avtalunum við danir.

Alt ov nógv fólk í Føroyum hava í fleiri ár livað á so lágu figgarligum støði, at roknað kann við, at vandi er fyrri heilsustøðu teirra. Tá ein, t.d. orsakað av arbeiðsloysi, dagliga gjøgna fleiri ár er undir stórum trysti, tí ein kennir seg vrakaðan av samfelagnum og ikki kann veita familjuni neyðuga umsorgan, ikki hevur ráð at keypa sunnan og fjølbroyttan kost og ikki hevur ráð at lata børnini luttaka í ymsum tiløkum, tá er stórvandi fyrri vælferðini hjá viðkomandi.

Jóannes Eidesgaard hevur fært seg fram við, at fólkaflytingin má stóðast. Tá liviumstøðurnar hjá fólkum eru so vónaligar, sum omanfyri víst á, tá er skiljandi, at fólk, við umsorgan

og virðing fyrri sær sjálvum og sínum, velja at stinga í sekkini, tá bæði sosial trygd og liviumstøður annars eru betri aðrastaðni.

Arbeidaraaristokratarnir í Javnaðarflokkinum eru firtir um, at fólk hava vent teimum bakið og halda orsökina vera, at teir ikki duga nógv væl at greiða frá politikkum. Kanska er frageiðingin tann, at javnaðarfólk eru komin til ta niðurstøðu, at ein skal metast út frá tí, ein visir í verki og ikki eftir føgum orðum úr stevnuskránni. Tann tíðin, Javnaðarflokkurin kundi kalla seg sosial garanturin í føroysku politikki, tykist vera farin. Byti av virðinum í samfelagnum er í hvussu so er ikki bytt rættvisari, meðan Javnaðarflokkurin hevur stýrt seinastu árin.

Upprunin til hetta orða-

skiftið er leikluturin hjá Almennastovuni undir samgongusamráðingunum.

Verkamannafylkingin metir, at stórvir partur av føroyingum hvørki hava figgarligt, mentanarligt ella sosialt frælsi og royndi tí undir samgongusamráðingunum at fáa børt um tað figgarliga hjá teimum, id eru ringast fyrri. At Javnaðarflokkurin við hjálp frá Almennastovuni fekk saboterað hesa ætlan, er lítið at reypa av í Sosialinum.

Tann 26. jan. í ár sendi Verkamannafylkingin fráboðan til fjølmíðlarnar um málið, tí Almennastovan ikki hevði svarað uppá skrivið, Verkamannafylkingin hevði sent henni 10. okt. 1994.

Verkamannafylkingin ákærir í skrivinum 10. okt. 1994 Almennastovuna fyrri at ganga partapolitisk ørindir og fyrri ikki at vera objektiva í sínum arbeiði.

Fríggjadagin 27. jan. 1995 fekk Verkamannafylkingin svar frá almannastjóranum. Svarið heldur seg ikki til sannleikan og er heldur ikki nøktandi í aðrar mátar. Tað undrar ikki sørt, at almennastjórin í svarinum smoykir sær undan at víðgera okkara ákærir móti stovninum og ikki kreivur, at stovnurin verður reinsaður fyrri slíkar.

Fyrri at ongin ivi skal vera um støðuna hjá Verkamannafylkingini í hesum máli, so verður tað endurtikið einaferð enn her, at Almennastovan ikki livir upp til ta ábyrgd og umsitargligu meginreglur, ein almennur stovnur eigur at ar-

beiða eftir.

Almennastjórin hevur ábyrgdina av stovninum, og eftir svarinum til Verkamannafylkingina at døma so verjir hann starvsfólk, id nýta Almennastovuna til partapolitiskt virksema, og má hann tí liva við, at stovnurin framhaldandi verður kallaður partapolitiskur.

Hetta mál, sum er eitt av fleiri, har ein kann seta spurnartekin við, um demokratið virkar, fær undirritaða at ávara teir politikkarar, id sova sín søta blund og hava uppgivið at tryggja sær ta makt, teir av røttum eiga sum fólkavaldir. Løgtingið er tað löggvandið valdið, sum fólkid hevur valt at umsitast demokratið. Maktin hjá embætismönnum og landsstýrismonnum gerst alt størri, og líkasælan og uppgávulandið millum politikkarar í løgtinginum gerst alt sjónligari. Tað er alneyðugt at styrkja løgtingið, um tað skal kunna liva upp til sína ábyrgd. Løgtingið má tryggja sær, at m.a. lógirnar verða umsitnar í tí anda, tær eru samtyktar, at rættartryggin hjá borgarum er nøktandi, og at øll eru líka fyrri lógini.

Teir politikkarar, sum í dag halda væl til standa, tí teir hava embætisfólk, id eru forløgdir armar, eiga serliga at hugsa seg um, tí í politikki kann skjótt venda, og kanska rakar hetta vápn teir sjálvar í morgin.

Kristian Magnussen
løgtingsmaður

Iesarabrøv

»Hugsid djarvt og hugsid høgt«

Vælsignaðir føroyingar, tit ráðandi. Latid nú djúpast vilja, vit og skil koma í fremstu røð. Latid ikki klandur, spjald og stíkl, á tingi, í bløðum og øðrum tündaflytingni fáa fót-in fyrri seg. Hendur tað, er slagið tapt. Havið í huga, bæði sambands- og sjálfstýrisfólk, at størsti tranfur dana er, at vit føroyingar so illa megna at standa saman.

Tað tykist sum um menn

halda seg skapa virðing við at siga ja og takk fyrri alt, sum verður tveitt teimum í barmen. Soleiðis er tað bara ikki. Eingin hopar undan sínum rætti. Allar minst tá órættur er við í leiki, so sum nógv bendir á í dag.

Men nú ræður um. Byrðan er bæði tung og beisk á herum føroyinga í hesum døgum.

Heimskend tjóð, sum Danmark er, fekk sum vátan vøttin,

nú Føroya Løgting læt hoyra frá sær. Standið nú saman sum ongantíð fyrr. Gevist ikki á hendur fyrri harraboðum Nyrups. Latid ikki so sjónskan órætt, sum alt meira og meira veltur úr kavi, verða okkara eftirkomarar at falli.

Almennastovan í Føroyum! Latid okku nú standa saman um eitt sameint ting. Goymid innanlands kegl burtur. Nú ræður um at standa øksl móti

øksl bæði kona og maður, um dagar okkara ikki skulu verða taldri. Ja, hvørki meira ella minni.

Litid má hann verða virður, id lúta má undan harraboðum. Ikki minni tá tað er á ferð, at órættur hevur verið í gerð.

Sv. Patursson